

kõik rõõmud,“ mille liltne viis osutab Offenbachi meisterlikkust inimsüdame kujutamisel.

Niisuguses seisukorras leiab teda Niklaus, Hoffmanni alatine saatja. Õeldagu kohe siinkohal, et Niklaus on otseselt Hoffmanni teine mina: ta keine pool, mõistusline, arvustav, see kes kõik selgesti näeb, ei mingi teelikult tege midagi fantaaslist ei olea ega otsi. Niklaus, see on kõik mis Hoffmannis reaalne ja selgesilmine, eluvahitsev; Hoffmann ise on kõrgist hääst ja eriti kurjust valmest vaevatud. — Tuleb siis Niklaus, kes julgustab sõpra Olympiat ligemalt vaatlama ja ettekantud laulukeses: „Tal on üks meeliline nukk“ tähtsasti hoiatub teda Spalanzani mehhaanilisi mänguasju tõsiselt võtmast. Nähtavasti kahtleb ta ka Olympia inim-olemises. Ent Hoffmanni fantaasia ja armastus ei näe ega kuulu muud, kui Olympiat, isegi Coppeljust mitte, kes juba eelmängust tuttava filisteerlik-saturniliku motiivi saatel sisse astub. Coppeljus on valmistatud kaks sorti prille, millede läbi soovikohaselt maailma võib näha kas mustana või valgena, müttab Hoffmannile paari viimaseid, nii et Hoffmann pimedas optimisilikus fantaasias näeb kõik nii, nagu ta süda soovib, et see oleks. Ka Olympia, vaadatluna läbi prillide nõiduse, paistab kahekordses veetluses.

Peale selle, kui nüüd ilmuv Spalanzani Coppeljuste rahanõudmise on rahuldanud tshokiga pankroiti teinud jaudi nime peale ning viimane lahkunud, valgunevad kätalised tantsistleva menueti saatel saali. Selle menueti kuulsiime juba vahemängus enne esimest vaadust; ta on tšesesthet liltstus kolmejalises vormis kahele teemale, millede meeldivus ilma theegi seletuse ta jätav. On saabund Olympia esitlemise pühalik moment. Ning selleks on Offenbach leidnud olse mängutoosilise muusika, mis nii tštemata kenasti viljendab Olympia nukulikkust. Meelilatud „isa“ ei lepi kätaliste kitudukooriga nuku liikuvuse tile; nukk peab ka laulma; Spalanzani ise mängib kandlii kaasa. Ja ses aarias „Phobus kuldse koidivahel“, mis kuhjatud tiis kolortatuure ja kunstliikla kadentse ja keerulisi käitke tõestab Olympia oma lauluoskust ega tšhtlasi ka mehhaanikkust. Vaimuselt ettekandest, veel kord kiites peremest, seltskond läheb superina, kama pimestet Hoffmann jäälb, viimaks onetti! Olympiaga kahekesti. Ta laulab talte omast armastusest, puutub kogemata teatuid vedrusid, ning nukk vastab „ja, ja“, joovastuses haarab tema käe, ent siin oli peidus nähtavasti mingi liikumis-mehhanism: Olympia karegab ülles ja põgeneb, (*allegro agitato*) tormavald kuueleistikimendikud) kama Hoffmanni viib sõõgisaali poolvõigisi Niklaus.

Nüüd aga tuleb vihasena, kättekasa ihvavardavana petelud Coppeljus: nagu vihane tuulehoog käib läbi orkestri ja üle lava. Niipea kui ta peitua pugend, tuleb seltskond tagasi saali, et imetleda Olympia tantsu ja ka ise lõbutseda valtsi viisidele, mis jällegi Offenbachi tštemata graatsilisest leidikkusest tunnustust annavad. Ikka hoogsamalt töötab automaadi kellaäärk: Olympia on väsimata, Hoffmann langeb minestanud tootile, kama tšhtlasi murdub Coppeljuste prill; suure vaevaga kinni peetud Olympia loortib lõp-matuid kadentse, vaevalt et jätburast automaadiist veel jagu saadakse. Kõikide tšhtelpaan on põõrd minestand Hoffmanni poole; seda sihmpilku kasutab Coppeljus, et automaati purustada. Hoffmann jätkab magusamast fantaasia-

ilmast kõige karedamasse reaalsusse ja saab pealegi kogu seltskonna pilke osaliseks: „Hahaha, see korralikund, nukkul on ta kosjas kiinund!“

Teine vaatus.

Esimises vaatuses narris kurat Hoffmanni tema nooruslikult-pimedalt lendava fantaasiaga. Teises kiusab ta teda meelelilkusega. Oli Hoffmann seal ideaalne unistaja, päris vaimline, siis on ta siin materjalne maitsija, päris ihalik. Lelame teda Venetsias kurtsaami Giulieta kätalitsena viimase poolt korraldet koostõimpeol. Eesriide avamisel nähiivad meid, magusast armumängust unistades, barkarolla tõtsuvad helid — üks tuttavamat muusikapaladest tšdse. Hoffmann tštleb end tšhtkeses restitativis sellega mitte leppivat; ta jutustab omas aarias „On armastus haanani peitke usk“ himude palangut ja hullavalt vahutavat meelustiti. Sellsesse sittiind meeleolu astub jätsku Giulieta armuke Schlemihl. Üidne kohkumine armukadede, sänge mehe immumisest — Giulieta katsub seiskonda päästa, kutsudes kätalised mängulauale. Hoiatub Hoffmanni Niklaus: siin majas pidavat saatat sõprust. Hoffmann arwab end kindlustatu olevat iga „runaluse“ eest: „armastab siis keegi kurtsaami?“ küsib ta ja järgneab seltskonnale mänguladadele. Viimseid lauseid kuulis mäsifiline ja kuratlik doktor Dapertutto, kes plaanitseb Hoffmanni hukatust, nagu see juba olund Schlemihliga. Seks peab jälle abiks olema Giulieta.

Järgneab Dapertutto peegelaaaria, kus ta peegili võlub, et peegelpilt temale kinni jääks, kus ta siis lahutatuna Dapertutto omaks saab. Võlut peegli hõpnooifilisel mõjul ilmub Giulieta, ning saab tšesandeks Hoffmannilt vilija meelitada ta peegelpildi nagu ta seda veel äsja teinud Schlemihli varijuga. Ilmub Hoffmann, kes mängulauas oma raha kaotand, jätub Giulieta kätina viisakusega jumalaga, et lahkuda. Ent jättkub paarist peitlikust pisnast, Giulieta ihnsiast silmist, ning Hoffmann lõõrnab unesti lausa leekides (Largo „kuis põleb minu hinges“ 12/8), lubades kallimale kõik, ka oma peegelpildi lõppeks (*duett allegro agitato*), mille Giulieta kavala petusega ja uimastava võrgutusega oskas tait vilija meelitada.

Magusat kallistuse kätkestab Schlemihl, kes kutsus seltskonna kokku, et kõikide ees oma armukadeduse viha Hoffmanni kallal jätutada. Giulieta onalt peolt kallab õi tulle, teatades, et Schlemihli käes on ta kambri võli. Äärmiselt pingul meeleolu lahendab Offenbach muusikaliseult suure tõusulises septetis. Mis piirast seda järgneb on vaid kiiresti lõpue rihtkiv melodramm barkarolla foonil, kus Hoffmann kahevõitluses Schlemihli tapub, võtnud võtab, kuid Giulieta kambri tšija leiab. Meeletus vihas tormab ta truudusetult gondli ärasõitvale kurtsaamile kättemaksmat, seal päästab teda Niklaus ligimevate vahitide eest.

Kolmas vaatus.

Epaõnnestand puhtas vaimlikkuses (Olympia) ja puhtas kehaliikluses (Giulieta) loodab Hoffmann selgimuna piltisu ja lunnastust mõlema tšenduses: ta on kunstnikuna sõlmimas vaimilis-kehalist tšhendust (abieltu) laul-